

Evalueringsrapport

De flyvende kufferter

Irene Aagaard og Kirsten Kaae
Århus Kommunes Biblioteker

Marts 2005

Indhold:

Indledning	side 3
Projektets økonomi	side 3
Projektets forløb	side 4
Succeskriterier og målopfyldelse	side 6
Forankring	side 8
Erfaringer og anbefalinger	side 8
Konklusion	side 9
Bilag	side 11

Indledning

Projektets baggrund

Århus Kommunes Bibliotekers projekt De flyvende kufferter blev til som et projekt i Læselyst: Kulturministeriets kampagne om børn og bøger.

Ansøgningen til Læselyst-kampagnen blev færdiggjort i foråret 2003. Der blev ansøgt om 172.750 kr., og der blev bevilget 80.000 kr. Fra Lokalbibliotekerne i Århus blev projektet støttet med 50.000 kr. og fra Børnekulturhuset i Århus med 30.000 kr.

Der blev nedsat et styregruppe bestående af Susan Goul, børnekulturkoordinator i Århus, Lotte Salling, forfatter, Birgit Bjerre, lærer ved Peter Sabroe Seminariet samt de to projektledere Irene Aagaard, bibliotekar på Højbjerg Bibliotek og Kirsten Kaae, bibliotekar på Tilst Bibliotek.

Endvidere blev der nedsat en projektgruppe bestående af bibliotekarerne Anne Stæger, Hovedbiblioteket, Britta Liboriussen, Viby Bibliotek og de to projektledere.

Ellen Pedersen, ekspeditionsekretær ved Lokalbibliotekerne i Århus har været tilknyttet projektet som regnskabsfører og har været sekretær ved styregruppens møder.

Projektets formål

Vi ønskede i projektet at udvikle modeller, hvor vi med kufferten som den røde tråd fokuserede på udviklingen af børns læseglæde og på fastholdelse af læseglæden hos de gode læsere.

Projektet henvendte sig til to aldersgrupper: De 4-6 årige, hvor der blev samarbejdet med kommunens børneinstitutioner, og de 9-13 årige, hvor der etableredes et antal læseklubber, nogle af dem i samarbejde med skolen.

Projektbeskrivelse kan ses som bilag 1.

Projektets økonomi

Projektet fik lidt større dimensioner end planlagt. Vi havde forventet at lave 15-20 kufferter til lige så mange institutioner. Yderligere havde vi beregnet, at der skulle være i gennemsnit 8 bøger i hver kuffert, men det faktiske tal blev 16.

Yderligere viste det sig, at såvel flere biblioteker som institutioner var interesserede i at deltage i projektet, og der blev lavet i alt 29 kufferter over 7 forskellige temaer. Projektet blev af denne grund dyrere end forventet i såvel materialeudgifter som tidsforbrug. Med hensyn til materialer bidrog de århusianske biblioteker med 200-250 bøger, som blev taget af bogbestanden. Også medgået arbejdstid blev væsentlig højere end anslået.

Regnskab for projektet er afsendt til Biblioteksstyrelsen 1. marts 2005. (bilag 10).

Projektets forløb

Tidsplan:

Foråret 2003 Sommer og efterår 2003 1.9. – 31.12. 2003	Ansøgning udarbejdet og afsendt De økonomiske midler bevilget Planlægning af forløbet, herunder: <ul style="list-style-type: none">✓ Aftaler med institutioner✓ Udvalgelse og indkøb af kufferter og materialer til kufferterne for de 4-6 årige✓ Aftaler med kunstnere
Januar – marts 2004	22 institutioner modtog den første kuffert. Kufferterne blev ledsaget af en kunstner, der formidlede én af bøgerne i kufferten
Marts – december 2004 Foråret 2004 – december 2004	Kufferterne cirkulerede mellem institutionerne Læseklubberne blev etableret. Bøger blev indkøbt. Møder blev afholdt. Arrangementer blev planlagt og afholdt.
Januar – marts 2005	Evaluering af projektet

Forløbet i institutionerne

Der deltog 22 børneinstitutioner og 11 biblioteker i projektet. I løbet af projektperioden fik hver institution 3-4 kufferter med forskellige temaer.

Hver kuffert indeholdt udover bøgerne en dagbog, hvor pædagoger og forældre kunne skrive om børnenes oplevelser med bøgerne, samt en folder til forældrene (se bilag 2), der kort præsenterede kuffertens bøger og beskrev projektet.

Der blev lavet 29 kufferter, der hver indeholdt 15-17 bøger af høj kvalitet specielt udvalgt af bibliotekarer. Kufferterne var fordelt på 7 emner.
Temaerne blev valgt i samarbejde med børneinstitutionerne.

I forbindelse med aflevering af den allerførste kuffert blev der afholdt 22 arrangementer, hvor en kunstner formidlede én af kuffertens bøger. Ved afleveringen af de følgende kufferter fulgte en bibliotekar med, der læste et par af kuffertens bøger op for børnene. Liste over kunstnere kan ses i bilag 3.

Et af indsatsområderne i Århus Kommunes daginstitutioner i 2004 var sociale relationer/samarbejde, og derfor var vores Venner/venner kuffert meget aktuel. I to af de deltagende børneinstitutioner var kufferten simpelthen starten på et længere forløb med både børn og forældre omkring sociale relationer/samarbejde.

En anden børnehave blev inspireret af kufferten til at lave to sange om at være venner/venner (se bilag 4).

Det blev meget hurtigt klart, at en kunstners formidling af litteratur er utrolig vigtig og gør et dybt indtryk på børn. Skuespilleren Pia Hessner genfortalte og dramatiserede Rafik Schamis billedbog "Elly og Antonius" fra Venner/venner-kufferten, og da børnehaven afleverede kufferten igen, var lige netop denne billedbog helt slidt op.

En børnehave blev inspireret af "Muldvarpen der ville vide hvem der havde lavet lort på dens hoved", der lå i kufferten med Fis og ballade. De gik ud med børnehavens kamera og fotograferede nærområdets efterladenskaber, og lavede efterfølgende en billedbog.

Forløbet i læseklubberne

Der har i projektperioden været 4 læseklubber.

I forvejen havde HB en læseklub "Potter & Co" med 20 deltagende børn. Den fortsatte uændret gennem hele forløbet.

Derudover blev der oprettet 3 læseklubber mere.

På Højbjerg Bibliotek blev der oprettet en læseklub med 20 piger, og derfor fik klubben navnet "Witch-klubben".

På Trige Bibliotek, der er et kombibibliotek, blev der i samarbejde med skolen oprettet to læseklubber – en for 3. klasse og en for 5. klasse. Her deltog der 70 børn i læseklubberne i projektperioden.

En oversigt over de læste bøger kan ses i bilag 5.

Der har i projektperioden været afholdt en række arrangementer med deltagelse af alle 4 læseklubber (se bilag 2).

Fortællekompagniet i aktion i læseklubberne

Succeskriterier og målopfyldelse

Evalueringen blev foretaget på baggrund af interviews med personale i et udvalg af de deltagende institutioner og biblioteker samt læseklubmedlemmer. Ligeledes er erfaringerne fra et midtvejsmøde afholdt med de deltagende biblioteker og kufferternes dagbøger indgået i evalueringen.

Målopfyldelse

29 kufferter blev etableret og cirkulerede (målopfyldelse: 15).

4 læseklubber med 110 deltagere fungerede i hele perioden (målopfyldelse: 3 læseklubber med minimum 5 deltagere i gennemsnit).

Der blev afholdt 22 arrangementer i børneinstitutionerne samt 7 arrangementer i læseklubberne (målopfyldelse: 9).

Fokusinterviews blev afholdt i januar og februar 2005.

Succeskriterier

For at undersøge om succeskriterierne blev opfyldt, blev der i januar-februar 2005 udfyldt spørgeskemaer i 5 af de deltagende institutioner, af personale på 4 biblioteker og af 12 medlemmer af læseklubberne.

Resultaterne er som følger:

1. "at der kan konstateres større læselyst og læseglæde hos de deltagende børn" og
2. "at bogen bliver en naturlig/integreret del af børnenes univers"

Samtlige interviewede institutioner mener, at børnene har været glade for kufferterne. 40% har læst mere for børnene. 50% af bibliotekspersonalet har kunnet konstatere en øget læselyst hos børnene, de resterende 50% svarer "Ved ikke".

Endelig er der mange bemærkninger i dagbøgerne af typen: "Børnene beder om at få læst en bog fra kufferten...".

Alle børnene er glade for at gå i læseklubberne. Alle læser andre bøger end dem, der læses i læseklubberne, og næsten samtlige børn læser hver dag for deres fornøjelses skyld. 25 % af børnene læser mere, end før de startede i læseklubben.

3. "at der udvikles modeller for formidling og samarbejde"

Følgende modeller er blevet diskuteret med de involverede biblioteker:

- A. Projektet fortsætter med overordnet styring som i projektperioden.

I de nedenstående modeller får de deltagende biblioteker et antal kufferter, der minimum svarer til det antal institutioner i deres nærområde, der deltog i projektet. De enkelte biblioteker overtager vedligeholdelsen af deres egne kufferter.

B. Kufferterne indgår til helt normalt udlån på de enkelte biblioteker.

C. De enkelte biblioteker fortsætter med udlån til institutioner med deres egne kufferter.

D. Dagplejere med store børn tilbydes lån af kufferterne.

E. Kufferterne bliver i de enkelte biblioteker, som selv afgør, hvordan samarbejdet med institutioner og/eller dagplejere skal fortsætte, eller om kufferterne skal fortsætte i almindeligt udlån.

Samtidig laves der en registrant på intranettet over, hvilke kufferter de enkelte biblioteker råder over, så det bliver muligt at låne hos hinanden. Om muligt vil der også blive lavet en kalender over, om og hvornår kufferterne er i brug.

Model E er blevet valgt i Århus Kommunes Biblioteker som den mest smidige, og som den model, hvor man samtidig udnytter ressourcerne bedst muligt.

4. "at der udvikles lokale netværk"

Samtlige interviewede institutioner har konstateret et øget samarbejde/netværk med deres lokale bibliotek. Det samme gælder 75 % af bibliotekspersonalet. Samarbejdet/netværket udmønter sig i de fleste tilfælde på den måde, at man har fået kontaktpersoner, som man kender.

5. "at kufferterne bliver brugt"

Samtlige interviewede institutioner har været glade for kufferterne og har brugt dem. Det fremgår af de foretagne interviews og af dagbøgerne, at der er flere grunde: Det har været sjovt og nyttigt at have bøger om et bestemt tema. Både de kufferter, hvor der er lagt vægt på oplevelser (bl.a. eventyr, fis & ballade) og de kufferter, hvor det har været et bestemt emne, der har været temaet (bl.a. venner & uvenner, skolestart) har opfyldt institutionernes forventninger.

Nogle institutioner fremhæver, at det har betydet meget at få kufferterne bragt og senere afhentet igen.

Samtlige institutioner mener, at formidlingen ved først en kunstner og senere en bibliotekar har haft betydning.

6. "at kuffert-modellen kan udvides til også at omfatte forældre og dagplejere"

Se punkt 3.

7. "at projektet kan fortsætte ud over projektperioden"

Alle 4 læseklubber fortsætter efter projektperioden, selv om der selvfølgelig løbende sker en udskiftning af medlemmerne. Læseklubberne samarbejder også fortsat om udveksling af bøger og om planlægning af fælles arrangementer for læseklubbernes medlemmer. Det er endvidere vores håb, at der bliver oprettet flere læseklubber.

Se endvidere punkt 3.

Skemaer og resultater kan ses som bilag 6.

Skriftlig evaluering fra Den Integreerede Institution Ørnedalen kan ses som bilag 7.

Uddrag fra dagbøgerne kan ses som bilag 8.

Forankring

Som det ses i ovenstående vil de kufferter, der allerede er lavet, fortsat blive brugt.

Endvidere vil der i Århus Kommunes Biblioteker i 2005 blive etableret et samarbejde omkring kufferter beregnet til institutioner med mange tosprogede. Hensigten er at yde en ekstra service og indsats over for de tosprogede børn med hensyn til sprog- og kulturtilegnelsen.

6 biblioteker vil deltage i et netværk, hvor vil blive fremstillet 4 forskellige temakufferter.

Man vil trække på erfaringerne fra De flyvende kufferter. For at undgå den tunge logistik, vil hvert bibliotek have et eksemplar af de 4 forskellige temaer, og disse skal så cirkulere til institutionerne i lokalområderne.

De indkøbte læseklubbøger kan stadig lånes og bruges af læseklubberne, da der til stadighed kommer nye børn. Desuden har amtets børnebiblioteker fået tilbudt, at de også kan benytte sig af læseklubbøgerne, hvis de påtænker at etablere læseklubber.

Erfaringer og anbefalinger

Logistikken:

Det tog længere tid at få kufferterne cirkuleret, end vi havde forudset. Der var flere årsager til dette. En af dem var, at en lille forsinkelse ét sted forplantede sig til de næste steder i den pågældende cirkulation. En anden var, at kufferterne skulle tjekkes og eventuelt suppleres mellem hvert udlån. Endelig var der nogle måneder, hvor de deltagende institutioner ikke ønskede udskiftning af kufferterne. Det drejede sig sommerperioden, hvor institutionerne først skulle afvikle ferie og i august havde nok at gøre med alle de nye børn, og det drejede sig om december, hvor alt traditionelt drejer sig om julen i institutionerne.

Generelt kan det ikke anbefales, at så mange biblioteker og institutioner deltager i den samme store cirkulation, men mindre netværk kan absolut anbefales.

Aldersgruppen i institutionerne:

Det er ikke så let at manipulere med institutionernes aldersgrupper. På forslag fra institutionerne selv blev kufferterne målrettet de 4-6 årige. Ikke desto mindre viste det sig, at de fleste steder blev brugt til hele børnehave-aldersgruppen, altså de 3-6 årige. En del af institutionerne syntes, der var for mange svære materialer i kufferterne, andre har foreslået, at aldersgruppen blev udvidet til også at omfatte de 3-årige.

Vi må nok erkende, at i nye, lignende tiltag bør vi henvende os til de 3-6 årige.

Målrettet formidling:

Udsagn i dagbøgerne og ved fokus-interviews tyder på, at det har haft stor betydning, at professionelle børnebibliotekarer har sammensat kufferterne over et bestemt tema eller emne.

Ligeledes har det haft stor effekt, at nogle af materialerne i kufferterne er blevet formidlet af kunstnere og bibliotekarer.

Aldersgruppen i læseklubberne :

Springet mellem en 10 årig og en 14 årig er ret stort både med hensyn til læsefærdighed og modenhed. Derfor fik vi af og til valgt for svære bøger, så de yngste faldt fra og ikke fik læst bøgerne færdig.

Det er svært at gøre alle 20 deltagere i en læseklub tilfredse, så for at tilgodese alles smag har vi valgt bøger i forskellige genrer.

Et af formålene med læseklubberne har imidlertid også været at udfordre deltagerne, både hvad angår sværhedsgrad og genrer og at læse bøger, som de måske ikke selv ville have valgt.

Se også bilag 9.

Konklusion

På baggrund af projektet kan vi konkludere, at hele ideen med temakufferter og læseklubber har været en god ide, der har styrket læseglæden og glæden ved bøger hos de deltagende børn.

Desuden har både medarbejderne i institutionerne og på bibliotekerne fået et øget kendskab til litteratur for børn samt opnået større erfaring i at formidle til børn. Flere bibliotekarer har udtalt, at det har været sjovt at prøve at læse op for mange børn.

Børnene var meget begejstrede for forfatterarrangementerne. Det er helt klart, at mødet med en forfatter og formidling af litteratur på denne måde i høj grad er med til at stimulere læselysten hos børn.

Bilagsfortegnelse:

- 1. Projektbeskrivelse**
- 2. Foldere til temakufferterne:**
 - a. Dreng og piger**
 - b. Eventyr**
 - c. Fis & ballade**
 - d. Gysere**
 - e. Skolestart**
 - f. Venner/venner**
 - g. Vi bor i Danmark**
- 3. Oversigt over de medvirkende kunstnere/arrangementer**
- 4. To sange om at være venner/venner**
- 5. Oversigt over læste bøger i læseklubberne**
- 6. Spørgeskemaer**
 - a. Institutionerne**
 - b. Bibliotekerne**
 - c. Læseklubmedlemmer**
- 7. Skriftlig evaluering fra Den Integreerede Institution Ørnedalen**
- 8. Uddrag fra dagbøgerne**
- 9. Udsagn fra læseklubberne**
- 10. Regnskab**